

לפיך החונקר

ארץ-ישראל השלמה, נציג האגף הקיצוני של השילטון החדש, מונה כיושב-ראש רשות-השדור.

אין ספק כי השילטון הישלה את עצמו שדי במינוי זה, כדי להטיל את מרותו המפלגתית על המכשיר.

היו"ר הוא הבוס העליון של הרדיו והטלוויזיה. הוא צריך היה להנחות את כל העובדים, לרמוז להם באיזה צד מרוחה פרוסת-הלחם שלהם בחמאה.

אך ראובן ירון נכשל. כי למרות דיעותיו הקיצוניות, ירון הוא בסך-הכל אדם נעים-הליכות, מתון ותרבותי. הוא לא התאים לתפקיד עורף-הראשים.

הוא נתקל בהתנגדות נמרצת ומתוחכמת. העובדים היו מאוחדים בהחלטתם לשמור על עצמאותם ועל עצמאות המכשיר שהופקד בידיהם. לעיתים לבשה ההתנגדות צורה של קיר-ברזל. לפעמים היתה גמישה כמילחמת-גרילה.

ניצח עליה המנכ"ל, שנתגלה כטאקטיקן מוכשר. עברו חודשים ארוכים, ושום דבר לא קרה. ראשי המישטר הביטו באקרון בתיפכוך גובר וחרף.

הם לא ראו המונים, המריעים הידד לבגין. הקריינים לא חבשו כיפות. סטארסקי והאץ' המשיכו לתפוס את המקום שהיה מיועד לרב שלמה גורן. בוויכוחים פוליטיים הוסיפו להישמע שני הצדדים. הכלכלה של שימחה ארליך לא תוארה כגורען על אדמות. החדשות המשיכו להיות, פחות או יותר, אובייקטיביות.

היה ברור שמצב בלתי-נסבל זה אינו יכול להימשך. והיה ברור כי עבר זמנם של פרופסורים מחויבים. הגיע תורו של בעל הסכין הארוכה.

מי שבחר בטומי לפיד לתפקיד זה ידע בדיוק במה הוא בוחר.

טומי לפיד הוא יתוואני בכיר, אחד מכמה מאות עיתונאים בדרג זה: עורכי-עיתונים, עורכי-תוכניות, בעלי-טורים בעיתונות, שדרנים בכירים, עורכי-מדורים.

מבחינת כישוריו המקצועיים, אין הוא עולה על רבים מהם, ואין הוא נופל מהם. בניגוד למנכ"ל הקודם, לא היתה לו ההודמנות להוכיח את עצמו, לפני המינוי כמנהל תחנת-שדור.

מי שבחר בלפיד, לא בחר בו מפני שהיה מועמד טבעי לתפקיד מנכ"ל רשות-השדור. היו עשרות מועמדים טבעיים יותר - וביניהם רבים המקורבים לליכוד ולדיעותיו.

לא מי שבחר בלפיד, בחר אותו בגלל הי פסיכולוגיה והפסיכוינזומיה של האיש.

אלה היו ידועים היטב. טומי לפיד פירסם את דיעותיו במשך שנים ארוכות במאמרים, בכתבות ובראיונות; בעיתונות ובתוכניות-רדיו.

סיכום דיעותיו הוא פשוט בתכנית: טומי לפיד הוא איש הימין-הקיצוני-הקיצוני. הוא התמקם על המפה הפוליטית מעבר למנחם בגין, אישם כן הרב מאיר כהנא ומשה שמיר, אפריים קישון וגאולה כהן.

הוא גם לא הסתיר כיצד יש, לדעתו, להביא לניצחון דיעות אלה - עליידי דיכוי, ההאסיה השמאלית ושאר עורכי-ישראל, מחנה הכולל את כל מי שאינו נמצא מימנו של מנחם בגין.

לדעתו, אין זו זכות אלא חובה כלפי עמי-ישראל. בנעוריו עבר את השואה, הוא נמנה על הקורבנות האמיתיים של הנאציזם - אותו מיעוט בקרב ניצולי השואה, שהחליט כי הדרך הנכונה למילחמה במאסר ההוטנטוטים של אויבי-ישראל הוא לאמץ לעצמם אותו מוסר-ההוטנטוטים.

הסיכמה היא: בעודם שו קניבלים, היה קניבל! בעודם שו תלוינים, היה תליון!

היו שקיוו שטומי לפיד ישתנה, ברגע שיגיע לדרגה של אחריות. הם טעו.

לפיד ידע מודע בחרו בו, והוא התחיל לפי עויד בהתאם לכך מבני לבזבו זמן.

התהליך, שהחל עם הדחתו של יצחק ליבני עצמו, מתקדם בתאוצה גוברת. יעקוב אגמון הודח הדחה כפולה. היה ניסיון להדיח את יגאל עילם, מוטי קירשנבאום הודח, ובסל העומד לרגלי הגיליוטינה עוד יש מקום לראשים רבים.

אם ייתכן יד תופשית לטומי לפיד, יתחנלו אנשי גוש-הימין באולפני הרדיו והטלוויזיה, כשם שהתחנלו בקריית-ארבע ובעופרה. הם יכרתו את יענפי הרוח והי מחשבה, כשם שכלתו את גפני חברון. הם יירו מן המותן ברעיונות שאינם מוצאים חן בעיניהם, כשם שהם יורים במפגינים ערביים.

האם יש להאשים בכך את טומי לפיד? בורדאי שלא. האיש חי באמונתו, ועני פיה הוא פועל.

לא הוא אחראי להפיכת רשות-השדור למיניסטריון-תעמולה. את האצבע המאשימה יש לכוון אל האדם האחר האחראי במישרין, אישית ובידערתית, לתהליך זה: מנחם בגין.

הוא שהחליט, הוא שבחר. זבולון המר ביצע בנפש חפזה. לא הדפיד אשם בתבערה. אשמה הוד הי מחזיקה בלפיד.

וכך, בשעה ששומר הדמוקרטיה הישראלית נם וישן על מישמרתו, התננבו הקומוסארים בשקמ, כנגבים בלידה.

החל המהפך האמיתי.

יש אינו יכול לדעת אם פסקהזמן של כימעט שנתיים, שניתן לדמוקרטיה, היה פרי השיקול הי ערמומי או תוצאה של חוסר-הכנה.

יתכן שכמה אנשים פיקחיים החליטו שכדאי לעשות את הדברים בהדרגה, בהחבא, תוך ניצול שעות-כישר, ואחרי הרדמת ערנותו של הציבור. יתכן גם שלא היה כן שום חשבון מתוחכם, אלא שהליכוד היה פשוט נדהם מגודל ניצחונו בבחירות, והיה זקוק לשנה-שנתיים כדי להחליט מה לעשות. יתכן שמסע-האפתעות של נשיא מצריים תרם אף הוא לעיכוב.

אבל התהליך שהחל ב-17 במאי 1977 היה מוכרח

טומי לפיד: מה הוא אשם?

להתקדם בכיוון שהתווה לו, אומנם באיטיות - אך בבטיחות.

היעד היה, כמובן, להשתלט על מכשירי התעמולה מס' 1 של ישראל: רשות-השדור.

הליכוד לא היה צריך להמציא לשם כך מכשירים חדשים. שילטון-המערך הוריש לו, ברוב חסדו, מכשיר מושלם בצורת חוק רשות-השדור. חוק זה יצר אשלייה של רשות ממלכתית בלתי-תלויה, העומדת מעל למפי לגות ושאינה כפופה לשילטון. אך זאת היתה הסוואה בלבד.

בידי הממשלה נשארה הסמכות היחידה שי היתה חשובה: למנות את מוסדות הרשות, הי יושבי-ראש והמנהלה-הכללית.

אומנם, המערך לא ניצל סמכות זו בצורה שרירותית. לפחות מאז נפילת המישטר הבן-גוריוני, היה בארץ תהליך של ליברליזציה. גם כאשר מונו יושבי-ראש ומנכ"לים, שמנו על חברי מפלגת-השילטון או מקורבניה, לא נבחרו קומוסארים מפלגתיים מובהקים.

אחרון המנכ"לים, יצחק ליבני, לא היה איש-מפלגה. מעטים יודעים מה הן דיעותיו הפוליטיות. הוא רכש לעצמו שם כמנהל מוצלח של תחנת-השדור הצבאית, ועל כן מונה כמנכ"ל הרשות. לא היה זה מינוי פוליטי, ובחמש שנות כהונתו - מהן שלוש בתקופת המערך, ושתיים בתקופת הליכוד - הוכיח כי אינו מוגהה עליידי שיקולים פוליטיים.

מצב זה לא יכול היה להימשך זמן רב. הכל עשה בהירות. הפרופסור ראובן ירון, איש

אולי זה יפתיע מישהו. אולי זה ירגיז. אולם אין ברירה. אני בא להגן על טומי לפיד.

גילום לדבר בבוז ובשינאה על "שור בחנות של חרסינה".

מעולם לא הבינתי את מקורם של בוז ושינאה אלה. במה אשם השור?

כאשר אותה חיה מיסכנה מוצאת את עצמה בחנות של חרסינה, אין לה ברירה, אלא להשתולל ולהפיל את חפצייה-ערך.

האם השור נהנה מזה? בוודאי שלא. מן הסתם היה מעדיף להשתולל באחו, לאכול עשב טרי ולחנות אהבים על פרות נחמדות.

תחת זאת הכניסו אותו לחנות קטנה וצפופה, המלאה כלים שאינם ניתנים לאכילה.

זה מרגיז. והשור מבטא את רוגזו בצורה המקובלת בחוגים שוריים.

מי אשם? אשם מי שהכניס אותו לחנות-החרסינה. קשה להניח שזה קרה במקרה. אין אדם מתהלך ברחוב בחברת השור האהוב עליו, נעמד באקראי ליד חלון-הראווה של חנות-חרסינה ואומר לבהמה החביבה: "הבה ניכנס לרגע לחנות, ונראה אם יש שם מתנה קטנה בשבילך".

שום שופט לא היה מקבל גירסה זו, אילו דן במישפט מדינת-ישראל נגד בוקר.

השופט היה אומר: מי שמכניס שור לחנות חרסינה, חזקה עליו שהתכוון להרום את החנות וכל כלי וחפץ בה.

א. השור אינו אשם. וגם לא האריה בקירקס הרומאי.

אותו אריה נלכד באפריקה, הובא לרומא ונכלא במרתף הקולוסיאום. שם הרעיבו אותו במשך כמה ימים, כדי שיהיה רעב כראוי.

ביום המיועד הוכנס לזירה. כל היציעים היו מלאים בני-אדם מריעים. ביציעה-הכבוד ישב הקיסר בכל הדרו, מוקף בסמליות מקורבניו.

בתוך הזירה קובצו כל התבוסתנים והבוגדנים, הי מאפייה הנוצרית ושאר עוכרי-רומא. אבל האריה הרעב לא ראה אלא ערימה של מזון, והוא שבר את רעבונו.

האם היה האריה אשם? האם היו הנוצרים צריכים לשנוא אותו?

בורדאי שלא. כי האריה לא בחר במיקצוע של טורף-נוצרים. הוא חלם על ערבות אפריקה. הוא היה מסתפק בהחלט בנתח שמן של בשר סוס, או באיילה עסיסית.

אילו היה מותר לנוצרים, על פי דתם, לשנוא מישהו, תחת להגיש לו את הלחי השנייה, היו צריכים לשנוא את הקיסר האכזרי, שלח אותם למוות, ואת המישטר המושחת שהיה מבוסס על העיקרון של "להס-חינם ושעשועי-קירקס".

האריה היה רק מכשיר שז ביצוע. מה הטעם בנינוי המכשיר?

אשר הגיע הליכוד לשילטון, לפני שנתיים, חששו רבים (ואני ביניהם) שהנה תתחיל הידרדרות מהירה וקטלנית של חופש-הביטוי במדינה. חווי-שחורות (ואני ביניהם) ראו בעיני רוחם עדה של קומוסארים, הפרושים על אמצעי-התיקשורת. לפי השיטה הבדוקה של "מיניס-טריון התעמולה" של הדוקטור יוהן גבלס. דיברנו על "סוף הרפובליקה הוויימאריט", העליגו מאוצריה-מונחים של הרייך השלישי את המושג Gleichschaltung, שפירושו "חיבור לזרם אחד", או, בשפת-עבר המודרנית, התיישרות לפי הסימן הימני.

זה לא קרה. עברו שבעות, חודשים, שנה, שנה וחצי. נראה שהכל נשאר על מקומו בשלום. פניו המוכרות כליכך של חיים יבין הוסיפו לחייך אלינו מן האקרון. חברי דיברו בשפה המוכרת על הדברים המוכרים.

באחת המסיבות הדיפלומטיות אף ניגש אלי מנחם בגין והעיר בשימחה לאידי: "אתה רואה שהכל בסדר. הרפובליקה של ויימאר נשארה על כנה. חופש-הביטוי פורח".

הנאיביים שבינינו (ואני לא ביניהם) התחרטו על דיבוריהם הנמהרים. איך זה עלה על דעתם, ברעעים של אובר-העשתונות, להשוות את הליכוד למישטרים מסויימים? הרי היתה זאת טעות גמורה! המישטר החדש טוב כקודמו. יותר מכן: הוא טוב מקודמו. מעולם לא היה קיים בישראל חופש שכזה. איש הישר בעיניו ידבר. בעיתונות, ברדיו, בטלוויזיה.